

Blanke Pepping, of Enkhuizer Aagt?; óf is dat één en dezelfde appel?

Een van de door mij de afgelopen jaren (terug)gevonden appels vertegenwoordigt waarschijnlijk een van de twee in de titel genoemde appels, Maar welke van de twee? De appel, waarvan hier enkele opnames zijn opgenomen, blijkt in ieder geval uiterst duurzaam te zijn. Ze liggen er nu - en dat is begin maart - bij mij, buiten bewaard, nog vrij gaaf bij.

Haar opvallend wit-gele kleur en de mooie, rose-rose bloes, met slechts een zeer weinig opvallende gestreepteheid, wijst ons inziens meer in de richting van wat de onvolprezen Nederlandse pomoloog van Duitse herkomst, Johann Hermann Knoop in POMOLOGIA (1758) voor de Blanke Pepping beschrijft, dan naar zijn weergave van de Enkhuizer Aagt. Van deze laatste vermeldt Knoop namelijk dat deze groen-geel van kleur is.

Wat grootte, vorm en typische bloes betreft, lijken beider afbeeldingen overigens sterke overeenkomsten te vertonen. Overigens lijken de overeenkomsten tussen deze twee appels sterker in de beschrijvingen in POMOLOGIA van elk daarvan. Maar, haar opvallend lange houdbaarheid lijkt weer meer in de richting van de Enkhuizer Aagt te wijzen.

Daarentegen is de weergave van vruchtkleur (saatgrün) in August Friedrich Adrian Diel's beschrijving in VERSUCH EINER SCHEMATISCHEN BESCHREIBUNG IN DEUTSCHLAND VORHANDENER KERNOBSTSORTEN (1805, Heft 7, Seite 66) van hun Enkhuyser Agatappel, eveneens weergegeven in het ILLUSTRIRTES HANDBUCH DER OBSTKUNDE (Lucas en Oberdieck, 1875) niet in overeenstemming met onze appel. Onze appel is vanaf een jong stadium van ontwikkeling opvallend witgeel van kleur. Overigens wel, tenminste van appels van een boom in de volle zon, met een mooie, rose-rose bloes.

De kleur en andere karakteristieke kenmerken van de zomerscheuten aan de boom van onze appel komen overigens wel goed overeen met hetgeen zij vermelden voor de appel die zij als Enkhuyser Agatappel beschrijven (Sommertriebe schlank, stark wollig, etwas silberhäutig, violettbraun, nur nach unten ganz fein punktirt).

Als kleur van het vruchtvlees van hun appel vermelden zij: weiss. Onze appel heeft, echter nu, in maart, duidelijk meer geel-achtig vruchtvlees, dat overigens ondanks buiten-bewaring en blootstelling aan de vorstperiodes van afgelopen winter, nog prima smaakt. Kleurverschil zou een gevolg kunnen zijn van latere verkleuring, of van interpretatie(?).

Het klokhuis van de appel die zij als Enkhuyser Agatappel beschrijven, zou vaak slechts vier goed ontwikkelde kamers vertonen, terwijl de vijfde, als die al aanwezig was, klein en verdrongen zou zijn. Onze appel, tenminste in de vruchten die wij hebben

aangesneden, vertoonden steeds vijf goed ontwikkelde kamers. Deze laatste bevatten overgens wel, zoals ook zij voor hun appel beschrijven, een aanzienlijk aantal, goed ontwikkelde pitten.

De kelk en haar omgeving (mit falten oder feinen Rippschen oder Fleischperlen umgeben), hetgeen wel enigszins overeen komt met wat wij zien bij onze vruchten en de wat breed geribde vorm van hun appel (auch über die Frucht laufen breite, flache, oft stark vorbrängende Erhabenheiten, welche dann die Rundung und die regelmässiger Form verderben) komt bij sommige vruchten slechts overeen met wat wij enkele van onze, meest strakke, konisch gevormde afgeronde appel waarnemen.

De kelkbuis blijkt in onze appel steeds kort, terwijl die bij hun Enkhuysers Agatapfel ook regelmatig lang bleek te kunnen zijn en soms zelfs wel tot het klokhuis door te lopen.

Om nog verder aan de verwarring bij te dragen, halen Lucas en Oberdiek (1875) nog aan dat D. ten Doornkaat Koolman, in Ostfriesland, auteur van Pomologische Notizen (1879) aan hem had verteld dat hij, evenals een 'Gartner aus Holland', die bij hem op bezoek was, een appel die hij als Credes Taubenapfel in collectie had, zondermeer voor een Enkhuysers Agatapfel had gehouden.

Al met al blijkt uit hun weergave van wat er in de literatuur van dat moment vermeld was, tóch ook sprake was van enige niet geringe verwarring. Deze verwarring is mijns inziens tot op heden eigenlijk nooit opgehelderd en we vermoeden zelf dat hen het bestaan van de Blanke Pepping, nota bene kenmerkend afgebeeld in POMOLOGIA (J.H. Knoop, 1758), geheel ontgaan is.

Sinds Knoop deze appels beschreven had, hebben wij, behalve in het boekwerk POMOLOGIA BATAVA, van de hand van Mathieu van Noort (1830), geen latere beschrijving, of eenvoudige vermelding, behalve in één zeer oude assortimentslijst, van deze twee illustere appels meer kunnen vinden. Overigens lijkt de beschrijving van Mathieu van Noort goed overeen te komen met onze appel, echter zijn vermelding dat de Enkhuysers Aagt een dikke, knobbelige steel zou bezitten, komt in het geheel niet overeen met die in andere beschrijvingen, en ook niet met die van onze appel. In Pomologische boekwerken van latere datum, als DE NEDERLANDSCHE BOOMGAARD (1868) komt de Enkhuysers Aagt echter niet meer voor. Overigens wordt ze nog wel genoemd in VRUCHTSOORTEN (1862), de voorloper van voornoemd pomologisch standaardwerk en eveneens uitgegeven door de Vereeniging tot Regeling en Verbetering der Vruchtsoorten, te Boskoop. Ook in één oude assortimentslijst, en wel van de befaamde Boskoopse boomkweker en pomoloog P.A. Ottolander, daterende van rond 1850, troffen we een vermelding aan van een 'Enkhuysers Aagte'. De Blanke Peppin is voor zover we weten in de Nederlandse pomologische literatuur

nooit meer benoemd.

Maar Diel (1799) beschrijft naast de Enhuysen Agatapfel nog wél een Weisser Pepping (Blanke Pepping). Ook zeer interessant in dit verband is het feit dat hij daarvan vermeldt dat hij het enthout van zijn Weisser Pepping in 1791 uit Haarlem (!) had verkregen.

Interessant en wellicht veelzeggend is dat de beschrijving die hij van die appel, waarvoor hij wél naar de Blanke Pepping in POMOLOGIA verwijst, zo sterk met die van de Enkhuizer Aagt overeen komt, dat het mijns inziens niet uitgesloten mag worden geacht dat het dezelfde appel betreft. Mogelijk was hij op het verkeerde been gezet door het feit dat hun grote voorganger Johann Hermann Knoop deze twee – wellicht ook ten onrechte - als twee verschillende rassen beschreven had.

Interessant is dat onze collega's bij de Pomologisch Vereniging Noord-Holland, de POM, een appel in collectie hebben onder de naam Enkhuizer Aagt. Een zeer duidelijke opname van hun Enkhuizer Aagt, die mij op mijn verzoek werd toegezonden door de heer Ger Ernsting van deze vereniging, blijkt echter een opvallend helder-rood gestreepte/gemarmerde appel te zien te geven. Het betreft in hun geval kennelijk een andere appel dan die wij hier trachten te herleiden tot haar ware naam, waarmee niet gezegd is dat hun appel niet de echte Enhuizer Aagt is.

Voorlopig zullen de nevelen rondom de Enkhuizer Aagt, alsook rondom onze vermeende Blanke Peppin, nog niet zijn opgetrokken en zal er nog wel enig vergelijkend onderzoek en verder historisch spoorwerk, liefst ook i.s.m. onze collega's in Duitsland, nodig blijken om dit mysterie op te lossen.

Wij houden het er voorlopig dus op dat de beschrijving van de Enkhuyser Agatapfel door Lucas en Oberdieck (1875), op autoriteit van hun in pomologisch opzicht onvolprezen landgenoot Aug. Friedr. Adr. Diel (1805), niet de echte Enkhuizer Aagtappel, maar wellicht de door Knoop als eerste beschreven en afgebeelde Blanke Pepping betreft. In ieder geval komen de door hem beschreven kenmerken heel goed overeen met onze veronderstelde Blanke Pepping.

Ik hoop dat met dit verhaal de schijnbare en kennelijk al oude verwarring rond de identiteit van de Enhuizer Aagt, maar evenzeer van de Blanke Pepping een stapje dichterbij haar ontknopning gebracht zal worden.

(H.W. Rossel, febr., 2017)